עד באר־שבע בדקה הקלפי חתך כל־ארצי

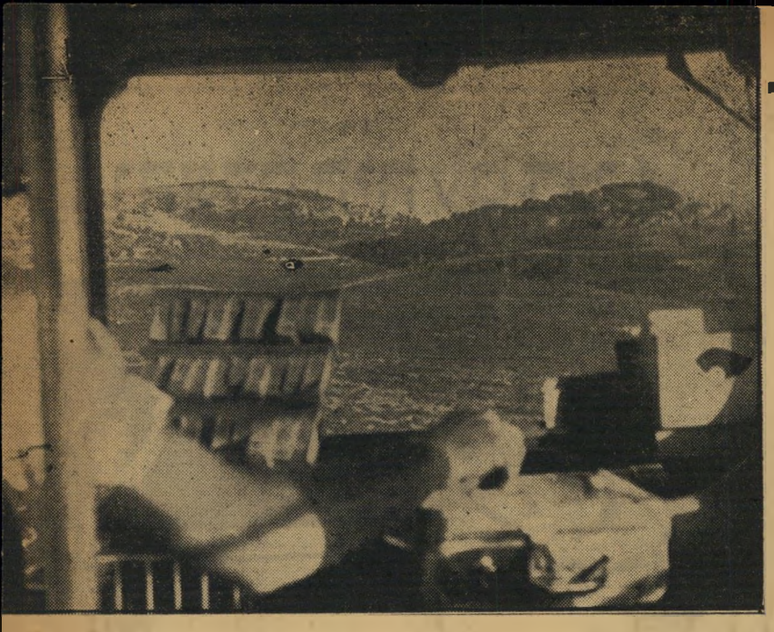

הנהג מצביע

על רקע צפת והר כנען, המשתקפים דרך החלון הקדמי של האוטובוס, אחרי ששאר נוסעי האוטובוס הצביעו אף הם בקלפי הנסיונית של העולם הזה. הקלפי נערכה באוטובוסדים מדן ועד באר־שבע.

זכו, כל אחת מהן, בקול אחד.

19 קולות נוספים הושמו בקלפי הנסיונית בין רמה לחיפה, באוטובוס שיצא אף הוא מצפת. בין הנוסעים באוטובוס זה היה מספר רב של ערבים נוצרים ומוסלמיים. אלה מביניהם שידעו עברית גילו התלהבות לרעיון הקלפי, התנדבו להסביר לידידיהם ה־דוברים ערבית בלבד את משמעות ההצבעה ואופן ביצועה. התוצאות: מפא"י — 11 קולות; מפ"ם — 3 קולות; חרות ואחדות־העבודה — 2 קולות כל אחת; ואילו המפלגה הקומוניסטית והמפלגה הדתית הלאומית קיבלו קול אחד לכל מפלגה. פתק אחד היה ריק. המפלגות הערביות לא קיבלו אף לא קול אחד.

★ ★ ★

„משחו מעניין בנסיעה!"

קלפי נוספת נערכה באוטובוס מספר 37527, שנסע מחיפה לזכרון־יעקב. היא נתנה הזדמנות לרבים מיושבי רציעת המושבים יהמושבות הותיקות שלאורך כביש חיפה—תל־אביב להצביע בה. הקהל כלל בני־נוער רבים, מורות מישובי הסביבה, וחקלאים. היתה זו קלפי עירונית במיוחד, גרמה לריבוי הויכוחים. 21 מתוך 26 מקבלי פתקי־הקלפי לא ויתרו על זכותם לבחור. גם כאן זכתה מפא"י במקום הראשון, קיבלה 6 קולות. מפ"ם — 3 קולות; הציונים הכלליים — 3 קולות; המפלגה הקומוניסטית, תנועת החרות, ליכוד עולי צפון אפריקה, החזית הדתית התורתית והמפלגה הדתית הלאומית קיבלו קול אחד לכל רשימה. 5 פתקים היו ריקים.

התרגשות וענין עוררה הקלפי גם באוטובוס שנסע בין זכרון־יעקב וחדרה. הנהג זירז את העולים בתחנות־הביניים, קרא: „עלו מהר, היום יש משהו מעניין בנסיעה, לא סתם!" גרגש לא־פחות היה אחד הנוסעים, פעיל אחת המפלגות, שסיפר: „אילו הייתם עושים את הקלפי בחדרה, הייתי מגייס בוחרים. פה לא נשאר לי מה לעשות מלבד להשאיל את העט שלי למצביעים." מתוך 31 הנוסעים הצביע 25: מפא"י — 7; נמנעים עקרוניים — 7; אחדות העבודה — 4; מפ"ם — 3; הפרוגרסיבים, החזית הדתית התורתית, חרות ומפלגת העבודה הערבית — קול אחד לכל מפלגה.

הקלפי של אזור הצפון הסתיימה באוטובוס־מאסף, שיצא מחדרה בשעה אחת אחרי הצהרים לכיוון תל־אביב. הפעם חסרו רק 4 פתקים מתוך 27 הפתקים שחולקו. אחד הבוחרים חשב כי עליו לסמן את הרכב הקואליציה הממשלתית, סימן אות ליד רשימת הצ"כ וליד רשימת מפא"י. ענין מיוחד היה בקלפי זו בפתקים הריקים שהוטלו לתוכה. מטיליהם חזרו על הטענה, כי אין בעד מי להצביע. אלה שהצביעו בחרו: מפא"י — 14; אחדות־העבודה — 3; המפלגה הדתית הלאומית — 3; חרות — 2; החזית הדתית הלאומית — 2; הציונים הכלליים — 1.

★ ★ ★

סיכום הצפון

סיכום כל הקלפיות הקטנות, עד תל־אביב, נותן תמונה של דעת הבוחרים בחציה הצפוני של הארץ. חולקו 151 פתקי־בוחר, והצביעו 135 איש — השתתפות של 89%, שהיא השתתפות־שיא עד כה. מתוך הפתקים שהיטלו היו 19 ריקים — של נמנעים עקרוניים, של אדישים או של נוסעים שלא הבינו כראוי מה מבוקש מהם. מתוך 116 הקולות הכשרים, זכו הרשימות לתוצאות הבאות:

א — מפא"י — 49 קולות (42.7 אחוזים);

ח — חרות — 12 קולות (10.3 אחוזים);

מ — מפ"ם — 11 קולות (9.4 אחוזים);

ת — אחדות העבודה — 11 קולות (9.4 אחוזים);

גד — חזית דתית תורתית — 9 קולות (7.7 אחוזים);

צ — ציונים כלליים — 8 קולות (6.9 אחוזים);

ב — המפלגה הדתית הלאומית — 8 קולות (6.9 אחוזים);

ק — המפלגה הקומוניסטית — 3 קולות (2.6 אחוזים);

פ — פרוגרסיבים — 2 קולות (1.7 אחוזים);

ליכוד עולי צפון־אפריקה — 1 קול (0.9 אחוזים);

קידמה ועבודה — 1 קול (0.9 אחוזים);

מפלגת העבודה הערבית — 1 קול (0.9 אחוזים).

★ ★ ★

מיזואים — לספרדים

הקלפי של דרום הארץ הורכבה למעשה ממשק קלפיות שונות, שבוצעו ב־ששה אוטובוסים שונים בקו תל־אביב—באר־שבע וחזרה. המצביעים היו הפעם כמעט כולם עולים חדשים, ברובם אנשי התישבות של מושבי הנגב, עיירות פתוח ובאר־שבע. חלק קטן מהם היו בני הישוב הותיק, רובם ככולם קיבוצניקים.

בקרב סוג זה של אנשים נתקל ביצוע הקלפי הנסיונית בקשיים רבים. כאן לא עזרה קריאה של הוראות־ההצבעה, שפורטו בפשטות בפתק־ההצבעה, גם לא הסברים בעל־פה. אחוז ניכר מבין המצביעים פשוט לא הבין, למרות כל ההסברים, מה פירושה של קלפי נסיונית ומה היא מטרתה. החשד הראשון שהתעורר היה שזהו נסיון של מפלגה — מפא"י דוקא — להתחקות אחריהם ולברר עבור מי הם מצביעים. מסיבה זו אין ליחס הפעם את רוב הפתקים הלבנים שנזרקו לקלפי כפתקים של נמנעים עקרוניים מהצבעה, אלא כפתקים של אנשים אשר לא הבינו מה עליהם לעשות.

השלב הראשון של קלפי הדרום נעשה באוטובוס ישיר של אגד, שיצא בשעה 12.00 מהתחנה המרכזית בתל־אביב לבאר־שבע. נוסעיו, כ־25 במספר, היו רובם ככולם תושבי באר־שבע. מתוך 25 פתקים שחולקו, הצביעו 18 איש, שקושוהיהם התחלקו כדלקמן: מפא"י — 11 קולות; חרות — 2 קולות; הקידמה והעבודה — 2 קולות; מפ"ם — קול אחד; החזית הדתית הלאומית — קול אחד; ליכוד עולי צפון אפריקה — קול אחד.

השלב השני בוצע במזנון שבצומת דרכים בשעה 1.00 בצהרים. אותה שעה שהתה במזנון מחלקה של אנשי מילואים, ש־היו בהפסקה קצרה של אימוניהם. הם ישבו ליד שולחנות נפרדים, אולם למרות שלא היתה כאן כל הצבעה מאורגנת, היו תוצאות הקלפי מפתיעות. מתוך 30 איש שקיבלו פתקי־הצבעה, הצביעו 23, שקולותיהם התחלקו כך: המפלגה הספרדית הלאומית — 14 קולות; אחדות־העבודה — 4 קולות; מפא"י — 3 קולות; פרוגרסיבים — קול אחד; חרות — קול אחד.

מן הסתם היה אחד מחיילי אותה יחידה, שחייליה היו בגיל בין 30 ל־40, פעיל הי־מפלגה הספרדית הלאומית, שהצליח לשכנע את חבריו.

★ ★ ★

עזים ודתיים

השלב השלישי של קלפי הדרום נערך באוטובוס המאסף, שיצא מצומת הדרכים לכיוון באר־שבע בשעה 1.20 בצהרים. נוסעיו היו בעיקר בני ישובי־עולים שבדרך, חלקם ירדו בקרית־גת. מתוך 25 מקבלי פתקים הצביעו 21, בצורה הבאה: מפא"י — 10 קולות; חרות — 2 קולות; מפ"ם — 2 קולות; אחדות־העבודה, המפלגה הדתית הלאומית, החזית הדתית התורתית, הציונים הכלליים, הקומוניסטים — קול אחד לכל רשימה; ריקים — 2.

האוטובוס הבא, בו נערכה הקלפי הנסיונית, היה האוטובוס המאסף שיצא מבאר־שבע לתל־אביב, דרך סעד, בשעה 3.20. מתוך 43 נוסעים שקיבלו פתקי־הצבעה הצביעו 37, שנתנו את קולותיהם לפי חלוקה זו: המפלגה הדתית הלאומית — 9; מפא"י — 8; מפ"ם — 6; אחדות־העבודה — 4; חרות — 2; התאחדות התימנים — 2; הציונים הכלליים, חזית דתית תורתית — קול אחד לכל רשימה; ריקים — 4.

חלקה החמישי של קלפי הדרום נערך באוטובוס שבא מבאר־שבע והמשיך מצומת כפר־אחים—קרית־מלאכי לתל־אביב. חולקו בו 38 פתקים ולתוך הקלפי הושמו 36, שהתחלקו בין המפלגות כך: מפא"י — 10 קולות; אחדות־העבודה — 6 קולות; המפלגה הדתית הלאומית — 5 קולות; חרות — 4 קולות; מפ"ם — 4 קולות; חזית דתית תורתית — 2 קולות; הציונים הכלליים, המפלגה הקומוניסטית — קול אחד לכל רשימה; ריקים — 2.

הקולות האחרונים נוספו לקלפי הדרום באוטובוס שיצא מרחובות לתל־אביב. 27 הקולות שניתנו, מתוך 31 הפתקים שחולקו, התחלקו בצורה זו: מפא"י — 5; חרות — 5; מפ"ם — 5; המפלגה הדתית הלאומית — 3; אחדות־העבודה — 3; הציונים הכלליים — 1; המפלגה הפרוגרסיבית — 1; ליכוד עולי צפון אפריקה — 1; התאחדות התימנים — 1.

★ ★ ★

חולשת חרות

למרות שככך שלב ושלב של קלפי נסיונית זו היתה עדיפות למפלגה אחרת, ולמרות שלעיתים נראו התוצאות בלתי־הגיוניות, הרי בסיכום כללי של כל הקולות שנאספו באוטובוסים בדרכי הדרום מצטיירת התמונה הבאה: ראשית, אחוז המצביעים הפעם היה גדול מאד, נפל רק מזה שבאוטובוסים של הצפון. מתוך 192 פתקי־הצבעה שחולקו, הושמו חזרה 162 פתקים, שהם 83 אחוז. ואלה הם יחסי הכוחות בין המפלגות בקלפי זו, אחרי הורדת 8 הפתקים הלבנים:

א — מפא"י — 47 קולות (25.5 אחוזים);

ב — המפלגה הדתית הלאומית — 19 קולות (10.3 אחוזים);

מ — מפ"ם — 18 קולות (9.8 אחוזים);

ת — אחדות־העבודה — 18 קולות (9.8 אחוזים);

ח — חרות — 16 קולות (8.7 אחוזים);

המפלגה הספרדית הלאומית — 14 קולות (7.6 אחוזים);

צ — הציונים הכלליים — 6 קולות (3.2 אחוזים);

פ — המפלגה הפרוגרסיבית — 4 קולות (2.1 אחוזים);

גד — חזית דתית תורתית — 3 קולות (1.6 אחוזים);

התאחדות התימנים — 3 קולות (1.6 אחוזים);

ק — המפלגה הקומוניסטית — 2 קולות (1.1 אחוזים);

ליכוד עולי צפון אפריקה — 2 קולות (1.1 אחוזים);

הקידמה והעבודה — 2 קולות (1.1 אחוזים).

התופעה הבולטת ביותר בקלפי נסיונית זו היא ירידת אחוז הקולות של תנועת החרות ועליית אחוז הקולות של הדתיים. אין ספק שבקרב ישובי העולים בנגב גדולה השפעתה של המפלגה הדתית הלאומית במקצת יותר מאשר בשאר חלקי הארץ, עובדה שהעלתה אותה מהמקום השישי בדרך כלל בשאר הקלפיות הנסיוניות, בערים ועיירי השדה, למקום השני הפעם. האמת מונחת מן הסתם באמצע, אם ניקח בחשבון שכוונות דתיות מובהקות. חרות, לעומת זאת, ירדה מדרגת המפלגה השניה — או הראשונה בחלק מהקלפיות הנסיוניות — למקום החמישי, דבר המעיד על חולשתה בריכוזי ההתיישבות.

אין ספק שירידתה של חרות היא תוצאה ברורה של נטיה אחרת המסתמנת בקלפי זו, והיא הנטיה של הצבעה עבור מפלגות עדתיות כמו המפלגה הספרדית הלאומית, התאחדות התימנים וליכוד עולי צפון אפריקה. כמעט בכל מקום בו מקבלות מפלגות עדתיות קולות, נעשה הדבר על חשבון חרות. משום כך אפשר כבר כיום לנבא שמנדטים שיגיעו למפלגות עדתיות יהיו על חשבון חרות.

גם הפעם, כמו בקלפיות הקודמות, צוערות שתי מפלגות הפועלים, מפ"ם ואחדות־העבודה, זו בצד זו, עם מספר שווה של קולות, כשאחוז הקולות של מפ"ם עולה על האחוז הממוצע שלה בערים, ואילו אחוז הקולות שקיבלה אחדות־העבודה הוא בדיוק כמו הממוצע שלה בשאר הקלפיות. תופעה מעניינת נוספת, הוא מספרם המועט של הקולות שניתנו למפלגה הקומוניסטית, דוקא באיזורים בהם היא מקוה לעלית כוחה.

★ ★ ★

מדן עד באר־שבע

סיכום של שתי הקלפיות שנערכו מדן ועד באר־שבע, נותן את התוצאות הבאות: הצביעו 300 איש, שקולותיהם התחלקו כך בין המפלגות השונות בצורה הבאה:

א — מפא"י — 96 קולות (31.9 אחוזים);

ת — אחדות־העבודה — 29 קולות (9.7 אחוזים);

מ — מפ"ם — 29 קולות (9.7 אחוזים);

ח — תנועת החרות — 28 קולות (9.3 אחוזים);

ב — המפלגה הדתית הלאומית — 27 קולות (9 אחוזים);

המפלגה הספרדית הלאומית — 14 קולות (4.6 אחוזים);

צ — הציונים הכלליים — 14 קולות (4.6 אחוזים);

גד — חזית דתית תורתית — 12 קולות (4 אחוזים);

פ — המפלגה הפרוגרסיבית — 6 קולות (2 אחוזים);

ק — המפלגה הקומוניסטית — 5 קולות (1.6 אחוזים);

ליכוד עולי צפון אפריקה — 3 קולות (אחוז אחד);

התאחדות התימנים — 3 קולות (אחוז אחד);

הקידמה והעבודה — 3 קולות (אחוז אחד);

מפלגת העבודה הערבית — קול אחד (0.3 אחוזים).